

JP: premier of president

Bisschop De Korte: „In Nederland ontbreekt de visie om de brug naar Europa te zien.”

Rabbijn Elisa Klapheck: „Een populist als Wilders kan alleen bestaan doordat Nederland zich zo'n klein land voelt.”

Monic Slingerland

Premier van Nederland of president van Europa? Als premier Jan Peter Balkenende iets te kiezen heeft, is het is een lastige keuze. Ook al is de Belgische premier Van Rompuy net zo goed een serieuze kandidaat, het is toch zaak om in ieder geval in principe zelf een besluit te nemen.

Mocht Balkenende vertrekken om als president van de Europese Unie verder te dienen, dan laat hij Nederland in verwarring achter in een tijd van crisis. Zeker is dat de oppositiepartijen dan aan gaan dringen op het uitschrijven van verkiezingen. Gesteld dat die doorgaan: Wie wordt er na die stembusgang de nieuwe premier? Alexander Pechtold misschien? Job Cohen? Geert Wilders?

Mochten er geen verkiezingen komen, dan is het maar de vraag wie de plaats van Balkenende in zal nemen: Verhagen, Bos of toch Rouvoet?

Dit is het moment om twee elftalspelers te vragen, als onbezoldigd adviseur van de premier op te treden. Rabbijn Elisa Klapheck heeft doorgaans het grote geheel voor ogen, bisschop Gerard de Korte van Groningen is met de portefeuille van kerk en samenleving belast. Wat vinden zij: moet de premier kiezen voor Nederland, of het belang van Europa vooropstellen?

„Wat zijn roeping is weet ik niet. Alleen God weet waar zijn bestemming ligt”, zegt rabbijn Klapheck. „Maar de belangen van Nederland en Europa staan niet tegenover elkaar, ze vallen deels samen. Alleen ontbreekt in Nederland de visie om de brug naar Europa te zien. Met Balkenende op een belangrijke positie in de Europese Unie krijgt Nederland meer oog voor het belang van Europa. Hij zal dat als president van de EU beter duidelijk kunnen maken.”

Bisschop De Korte van Groningen vindt het geen makkelijke vraag. „Theologisch gezien kun je er niet

veel mee. Wel vanuit de ethiek.” Volgens De Korte geven twee kernwoorden helderheid: belofte en vertrouwen. „Premier Balkenende is begonnen aan deze klus met een termijn van vier jaar. Die belofte heeft hij gedaan aan de bevolking en aan de coalitiepartners. Zij mogen erop kunnen vertrouwen dat hij die belofte waarmaakt.”

Dat is des te belangrijker nu er een economische en ecologische crisis is: banken vallen om en de temperatuur stijgt wereldwijd.

Het vertrouwen in de politiek was al aan het dalen. Dat het voor de bevolking nog niet duidelijk of er na het vertrek van de premier, verkiezingen komen, maakt het vertrouwen nog kleiner. „Mochten er verkiezingen komen, dan ligt de besluitvorming een half jaar stil. Het is te verwachten dat dit tot politieke instabiliteit leidt”, vermoedt bisschop De Korte.

Elisa Klapheck verwacht juist dat die instabiliteit minder wordt, wanneer de premier een Europese positie krijgt. „Dat er in Nederland een tweedeling in de samenleving is, komt door het ontbreken van een

'Balkenende kan bruggen bouwen en verzoenen'

helder zelfbeeld. Nederland is in een identiteitscrisis. Nederland klampt zich vast aan de transatlantische banden, maar die band met Amerika is veel minder sterk dan vroeger. Doordat de band met Europa niet gevoeld wordt, is het land op zichzelf teruggeworpen. Dan krijg je zo'n tweedeling. Een populist als Wilders kan alleen bestaan doordat Nederland zich zo'n klein land voelt.”

Veel problemen zijn grensoverschrijdend, beaamt bisschop De Korte. „Dat geldt in ieder geval voor het milieu en voor de financiële crisis. Dat je als Nederlander een rol kunt spelen in de verdere eenwording van Europa, geeft prestige. Dat is waar.”

„En stel dat Balkenende zich door dat gevoel van prestige laat leiden in

zijn Europese ambities, dan is dat geen reden om nee te zeggen”, haast Elisa Klapheck zich te zeggen.

„In het jodendom gaan we ervan uit dat iedereen belangrijk is. Dus als je je eigen belang volgt, bijvoorbeeld door te streven naar een hoge functie, dan is daar niets mis mee. Integendeel. Als eigenbelang en het collectieve belang samenvallen is dat des te beter.”

De bisschop ziet de zaak graag in perspectief. Stel dat Balkenende president van de Europese Unie wordt, dan heeft hij wel Sarkozy naast zich, Merkel en Barroso. „Die zijn zo sterk, dat het de vraag is hoeveel invloed Balkenende dan nog kan uitoefenen. Ik denk dat dit niet zo veel zal zijn. De marges zijn smal, je bent in zo'n positie erg afhankelijk van anderen.”

Al kan premier Balkenende met zijn vermogen tot bruggen bouwen en verzoenen in de EU ongetwijfeld veel nuttig werk verrichten, denkt de bisschop.

Elisa Klapheck knikt. „Juist doordat Balkenende conservatief is, en de nadruk legt op traditie, kan hij samenbindend werken. En als de president van de Europese Unie een louter representatieve functie heeft, dan kan hij ook in die functie iets betekenen. Bijvoorbeeld door het belang van kleine landen te laten zien en te vertegenwoordigen. Ik vind dat je je als klein land niet moet laten imponeren door grotere landen. Denk aan het verhaal van de kleine David die de reus Goliath verslaat. Nederland onderschat zichzelf. Neem Tsjechië. Vaclav Klaus wist de hele EU lam te leggen. Zo kan Nederland invloed uitoefenen door de discussie over normen en waarden, en over de waarde van traditie in Europa in te brengen en zo bij te dragen aan een samenhangend geheel. En zo machtig zijn Frankrijk en Duitsland ook weer niet. Ook zij zijn afhankelijk van consensus.”

Moet de premier het Nederlandse belang opofferen voor het grote Europese belang? Nee, bisschop De Korte vindt van niet. „Er is te veel twijfel en onduidelijkheid over de betekenis die de premier voor Europa kan hebben, om het verlies voor Nederland te rechtvaardigen. Niet doen dus.”

Rabbijn Elisa Klapheck zou de premier willen adviseren, wel president van de Europese Unie te willen zijn. „Het is goed voor Nederland, de maatschappelijke tegenstellingen zullen minder worden als er een duidelijker beeld van de eigen identiteit komt in Nederland.”

Het is geen kwestie van of/of. Het is en/en. Het Europese belang en het Nederlandse belang gaan samen op.”